

ANADOLU'DA ROMA DÖNEMİ
TİYATROLARI ve CEPHE
MİMARİSİNİN (SCAENAE FRONS)
GELİŞİMİ

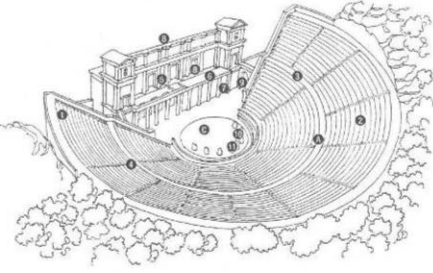
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA IMPARATORI UK MIMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOGLU

GREEK TIYATROSU

A. Kailon (Cavea)

1. Analemmata
2. Kerkidra
3. Diakomata
4. Klimakes

B. Scaenae

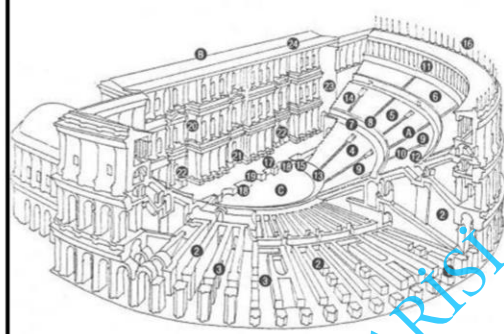
5. Scaenae
6. Proskenion
7. Fakes
8. Thyromata

C. Orchestra

9. Parodos
10. Prohedria
11. Dionysos-Akar (Thymele)

ROMA TIYATROSU

A. Cavea

1. Wandelgang (ambulacrum)
2. Substruktionen
3. Bogengänge
4. Imae cavea - maenianum
5. Media cavea - maenianum
6. Summa cavea - maenianum
7. Horizontale Linguae (projections)
8. Balteus
9. Cunei
10. Treppen (scalaria)
11. Porticus in summa cavea, etc. in summa gradatione
12. Vomerium
13. Prohedria
14. Frons scaenae
15. Parodos
16. Vestibulungen des Atrium

B. Scaenae

17. Pulpitum
18. Frons pulpiti
19. Aulacum
20. Scaenae frons
21. Porta regia
22. Portae hospitales
23. Aulae
24. Postscenium

C. Orchestra

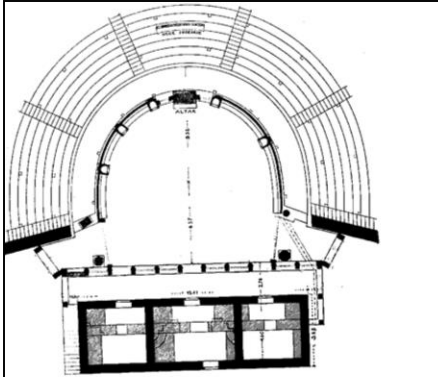
ANKARA İKTİSADİ VE İŞLETİM BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİNİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

1- Yunan tiyatrosu sahnesinin arka duvarı geniş açıklıklarla vurgulanmışken, Roma tiyatrosu sahnesinin arka duvarında sütunlar, nişler ve aedikulalar ile süslü çok zengin bir cephe bulunur. Sahne binasının önünde yer alan çok katlı cephe mimarisi (scaenae frons) bir Roma mimari özelliğidir. Romalı mimarlar eski Yunan tiyatrosunun doğal kuruluşunu değiştirerek sahne binasının duvarlarını theatron (cavea) ile aynı yüksekliğe kadar çıkarmışlardır. Böylece tiyatronun, dış dünya ile ilişkisini keserek, kapalı bir alan yaratmışlardır.

Sicilya, Segesta Tiyatrosu, M.Ö. 3. yy.

KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946

Şek. 343 - Priene, Tiyatro. Yapı planı (bkz. Şek. 344).

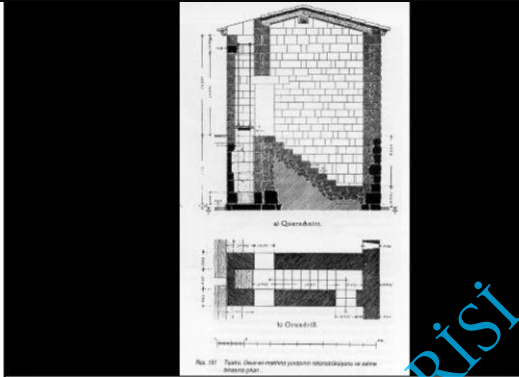
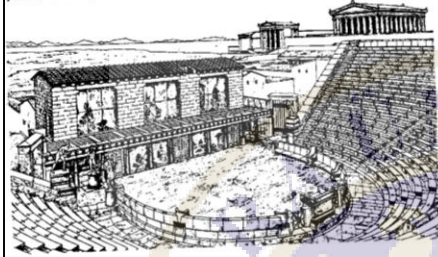

Fig. 107 Tiyatro. Çatı kesiti ve orkestra alanları ve sahne binaları planı.

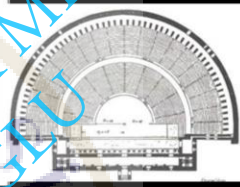
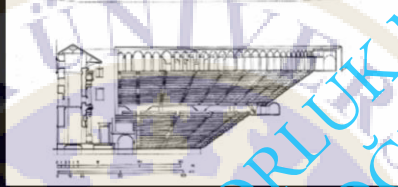
Şek. 344- Priene, Tiyatronun grafik restorasyonu. Erken Hellen tiyatrolarının çok iyi korunmuş bir örneğidir. M.S. 4. yüzyılın başında yeniden inşa edilmiş olup, Hellenistik Dönem'de iki yapı evresi ve daha sonra da M.S. 2. yüzyılda son bir onarım geçirmiştir.

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946

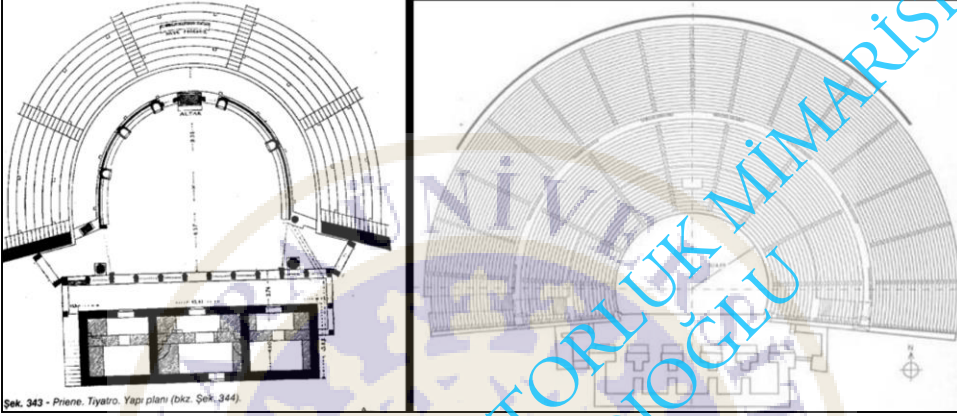

Roma tiyatro mimarisinin en önemli başarısı, tiyatronun kendi bünyesinde yeterlilik gösteren bir iç mekanın yaratılmış olmasıydı. Yunan tiyatrosu, onu çevreleyen kent ve manzara ile bütünleşir.

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

2- M.Ö. 3 yüzyılın ikinci yarısından itibaren sahne olarak kullanılan proskenion'un Roma Dönemi'nde derinliği artarak büyütülmüştür (Yunan tiyatro sahnesi dar iken, Roma sahnesi derindir).

ANKARA İNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

3- Yunan tiyatrosunda sahne binası ile theatron (koilon) arasında diagonal şekilde yer alan yan girişler (Parodoi), Roma Dönemi'nde dikey biçimde yapılmıştır. Bu girişlerin üstleri kapatılarak cavea ile sahne binası arasında mimari bağlantı sağlanmıştır. Yani Yunan tiyatrosu, theatron ve sahne binası (skene) olmak üzere iki farklı yapıdan oluşurken, Roma tiyatrosu cavea'nın seyirci girişleriyle sahne binası ile birleştirilmesiyle tek bir bütün haline gelir.

Yunan tiyatrosu açık seyirci girişlerine sahipken, Roma Tiyatrosu kapalı girişlere sahiptir.

KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU MİMARISI
1946

ANKARA UNIVERSITY
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

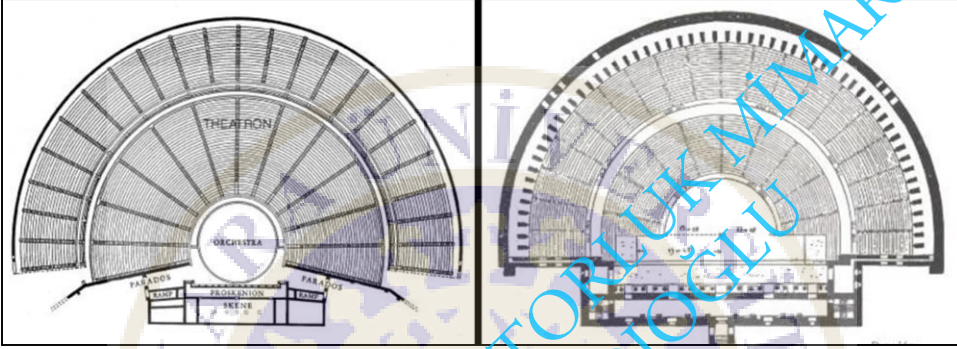

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

4- Yunan tiyatrosunun planı yarım daireden daha büyük at nalı şeklinde iken Roma tiyatrosu tam yarım dairedir.

5- Yunan tiyatrosu planından ötürü diagonal analemma duvarlarına sahipken, Roma tiyatrosu düz duvarlara sahiptir.

6- Yunan tiyatrosunun orkestrası tam daire oluştururken, Roma tiyatrosunun orkestrası yarım daire oluşturur.

KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

7- Yunan Tiyatrosu proskenionu 3-3,5 m (10-12 ayak) iken Roma Tiyatrosu 1,5 m (5 ayak) yüksekliğindedir. Anadolu tiyatroları proskenion yüksekliği 2,5-3 m (8-10 ayak) dir.

Priene Tiyatrosu, Proskenion'u

Suriye, Bostra (Bosra) Tiyatrosu

Libya, Lepcis Magna Tiyatrosu

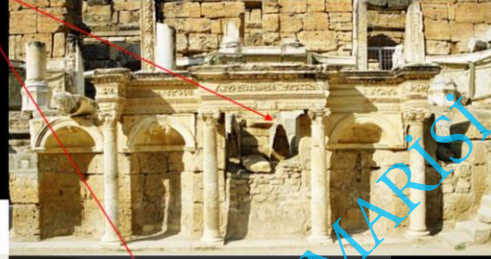
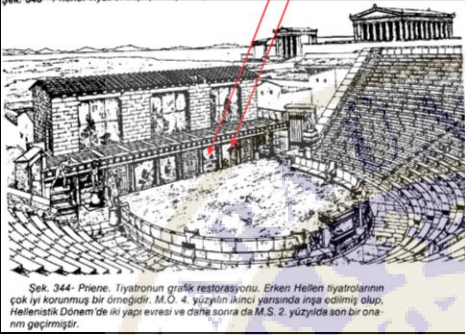
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

8- Yunan tiyatrosunun sahnesi (proskenion) yarım sütun ve bu sütunlar arasında pinaklar mevcut iken, Roma tiyatrosunda kapalı duvarlar ile sütunlu proskenion cephesi söz konusudur

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

9- Yunan tiyatrosunun cavea'sı (auditorium) bir yamaca yaslanırken, Roma Dönemi'nde cavea tonozlu altyapılar üzerine kurulmuştur. Anadolu Hellenistik geleneği devam ettirir ve cavea'yı bir yamaca yaslar. Sadece cavea'nın kanatları tonozlu kemerler üzerine inşa edilmiştir.

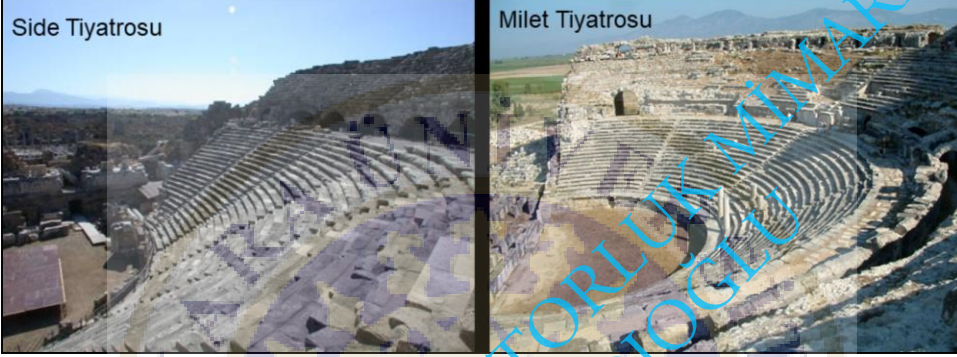
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

10- Roma Tiyatrosunda üst cavea'ın bitiminde sütunlu bir galeri bulunur.

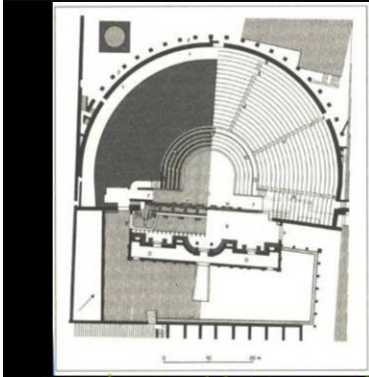

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

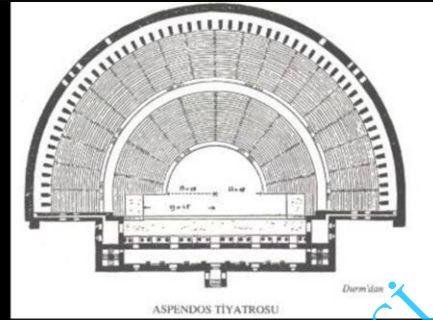
11- Tonoz ve kemer üzerine inşa edilmiş Diazoma'lar (geçiş koridoru) Roma tiyatrolarında görülür.

ANKARA İTİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Roma-İmparatorluk tipi scaenae frons,
Pompeii Tiyatrosu

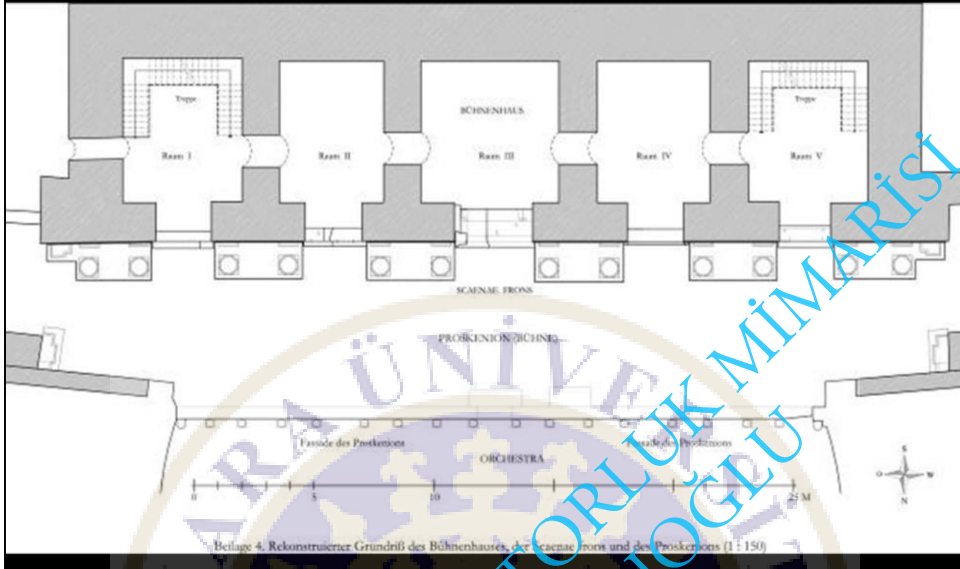

ASPENDOS TIYATROSU
Anadolu-Roma tipi scaenae frons

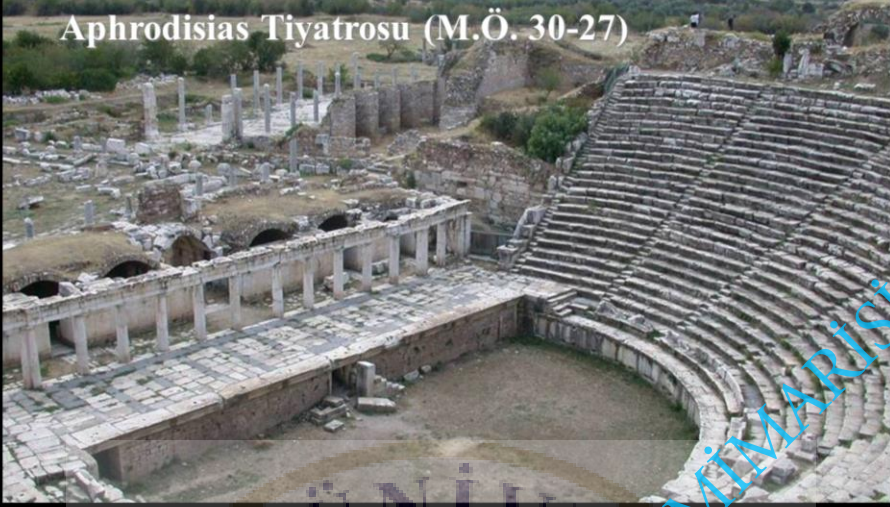
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

TERMİNOLOJİ

ANKARA İMPERATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Aphrodisias Tiyatrosu (M.Ö. 30-27)

İthaf yazıtında tiyatronun *logeion* ve *proskenionu* G. Julius ZOILOS'un "Aphrodite'ye ve kent halkına" (bir armağanıdır) yazmaktadır. Önceleri Octavian'ın kölesi olan ZOILOS, sonraları Roma ile önemli bir bağlantı unsuru olmuştur. Memleketi Aphrodisias'ın "bağımsız ve vergiden muaf" bir kent konumunu elde etmesini sağlamıştır.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Prosenion'daki yazıtta ZOİLOS, "kutsal Julius'un (Sezar) oğlunun (Octavianus) serbest bıraktığı adam" olarak tanımlanmaktadır.

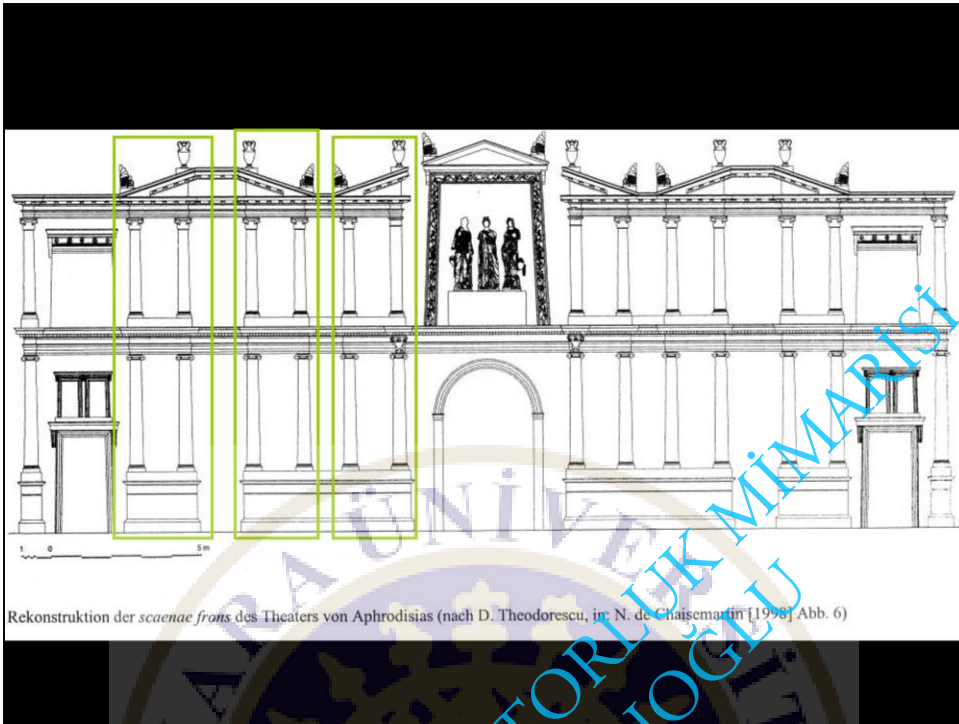

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Fig. 1. Le bâtiment de scène — première variante de restitution (1989).

ANKARA İNŞAAT MİMARLIĞI VE MÜHÜR MÜHÜR
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

ANKARA İMPARATORLUK MİMARISI
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

KLA 421 ROMA IMPARATORLUK ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

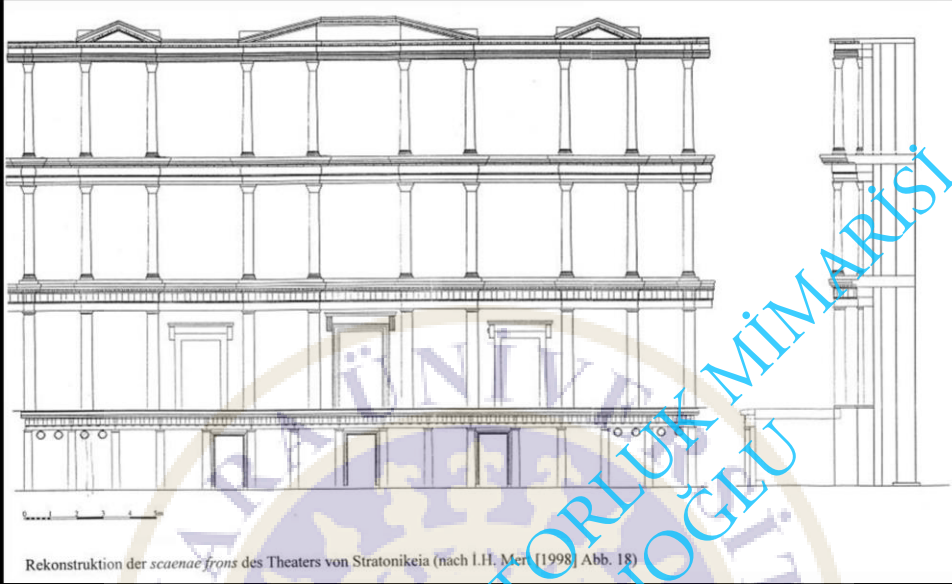
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

STRATONIKEIA, TİYATRO CEPHESİ (Augustus Dönemi)

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİNARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

STRATONIKEIA, TİYATRO CEPHESİ (Augustus Dönemi)

ANKARA İTİTİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Cepheye ait çeşitli bloklar

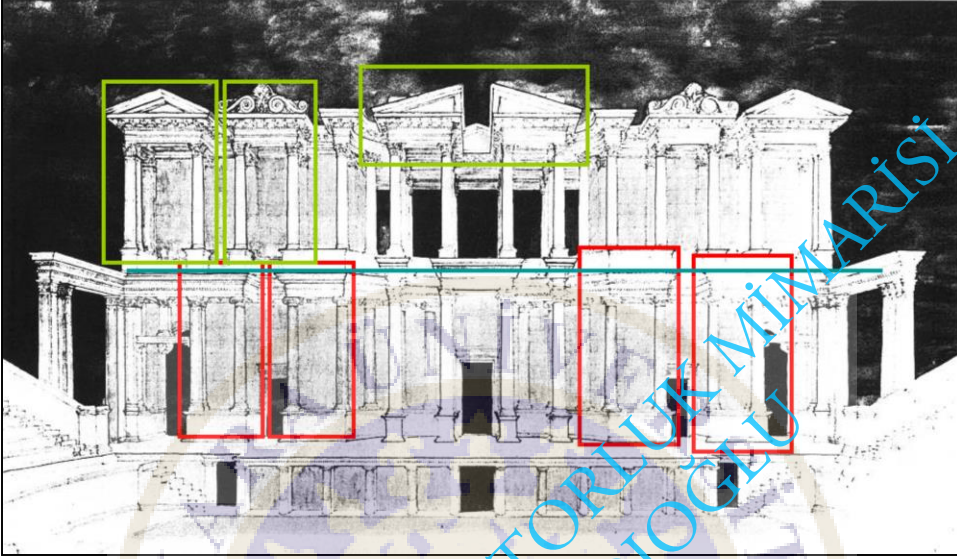
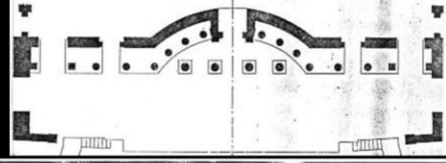
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

Miletos Tiyatrosu

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

Miletos, Scaenae Frons I
(Geç Claudius Dönemi (M.S. 47-54) / Neron Dönemi (M.S. 54-68))

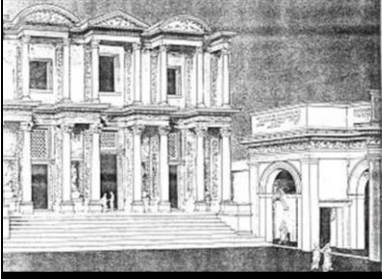

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

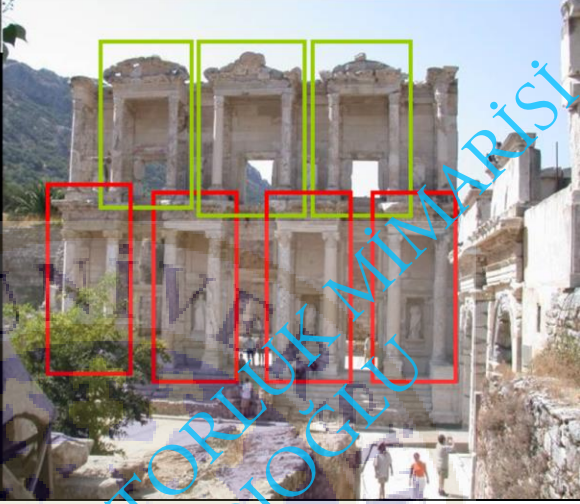
Milet, Nymphaeum (Domitian Dönemi - M.S. 79/80)

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

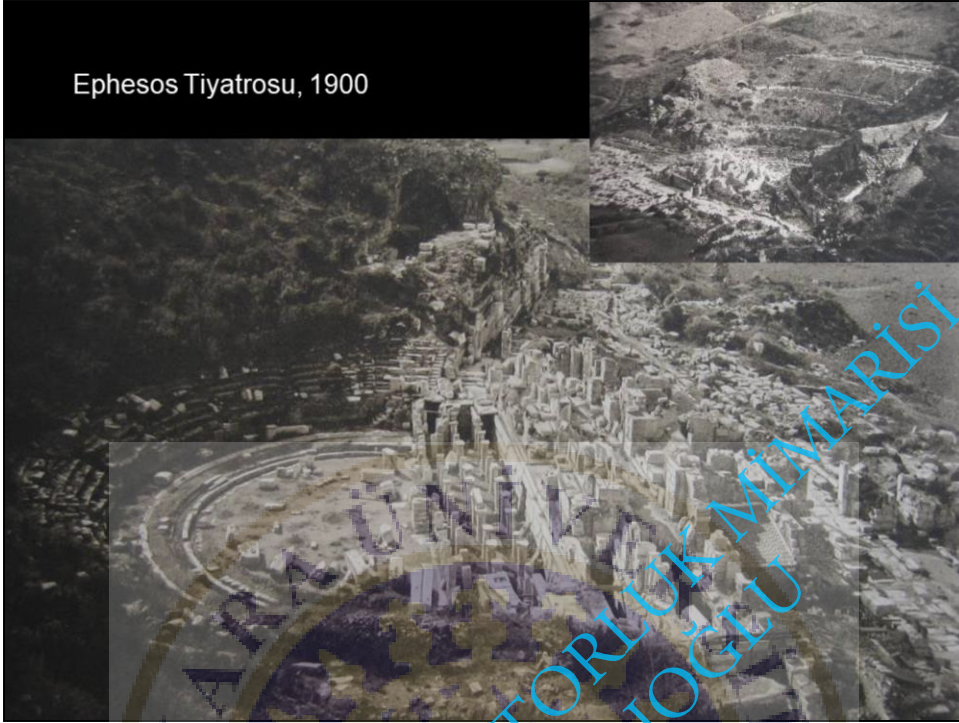

Ephesos, Celsus Kütüphanesi
(M.S.113-117)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Ephesos Tiyatrosu, 1900

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

Ephesos Tiyatro Cephesi

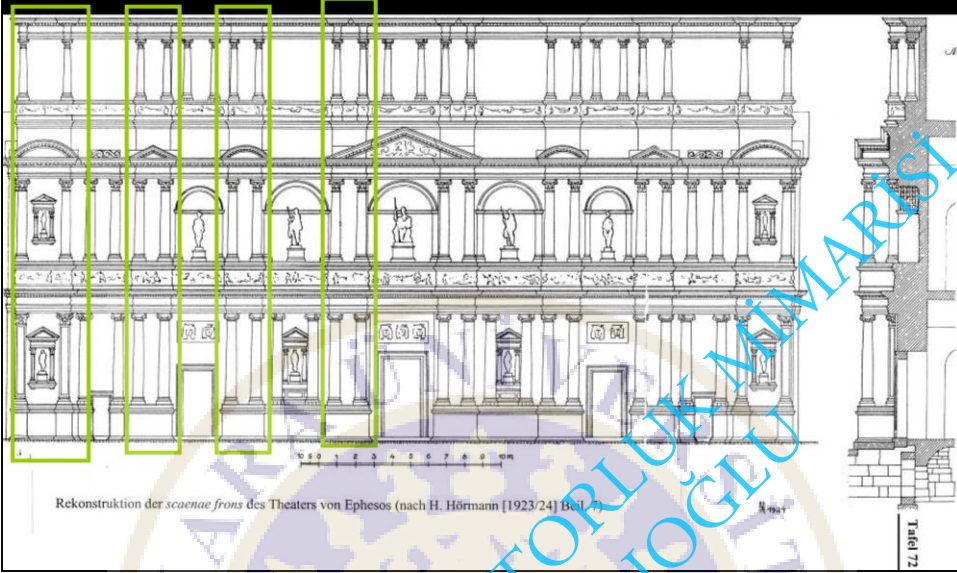
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARLIĞI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

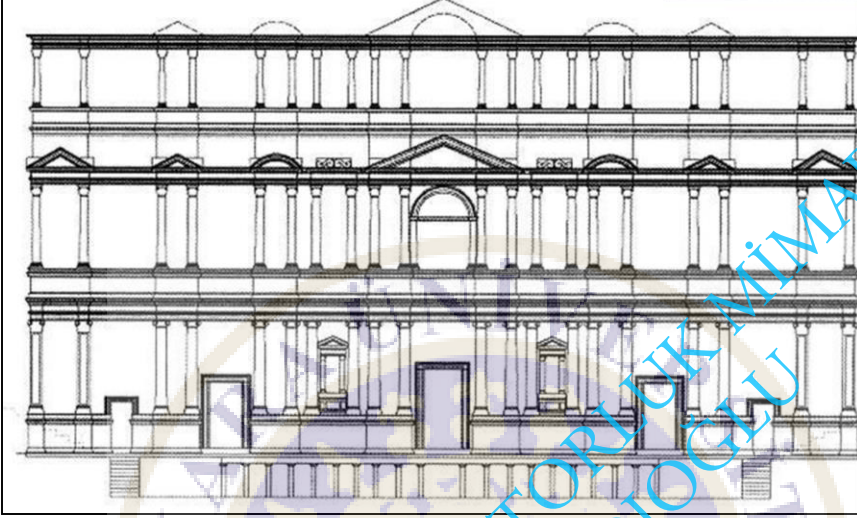
Ephesos Tiyatro Cephesi, Domitian Dönemi (M.S. 85/86)

Cephe Önceleri Neron Dönemi'ne tarihlenmiştir (M.S. 66)

ANKARA İNŞAAT MÜHÜRÜ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK ANKARA İNŞAAT MÜHÜRÜ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

EPHESOS, Tiyatro Cephesi (scaenae frons): A.
Öztürk

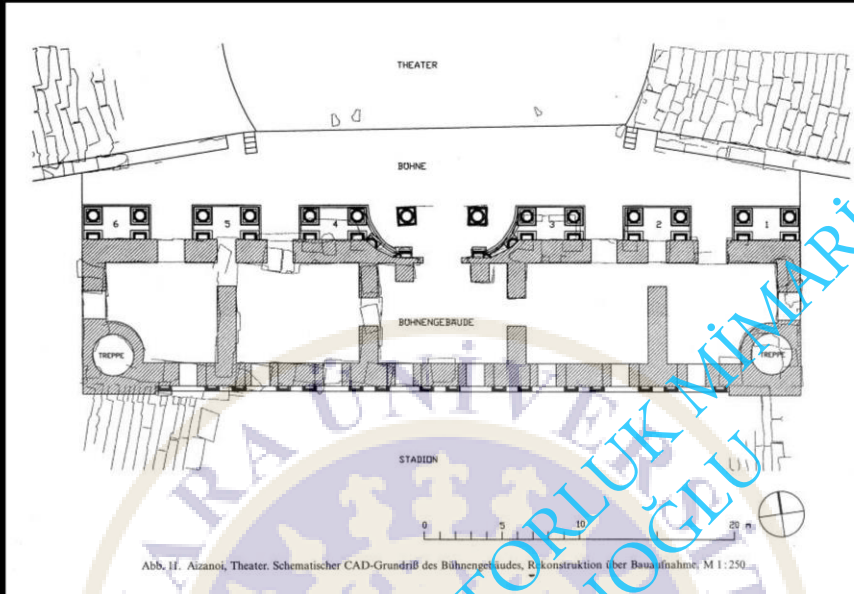
ANKARA İNŞAAT MİMARLIK VE MİMARLIK MÜHÜRÜ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Aizanoi Tiyatro ve Stadyumu

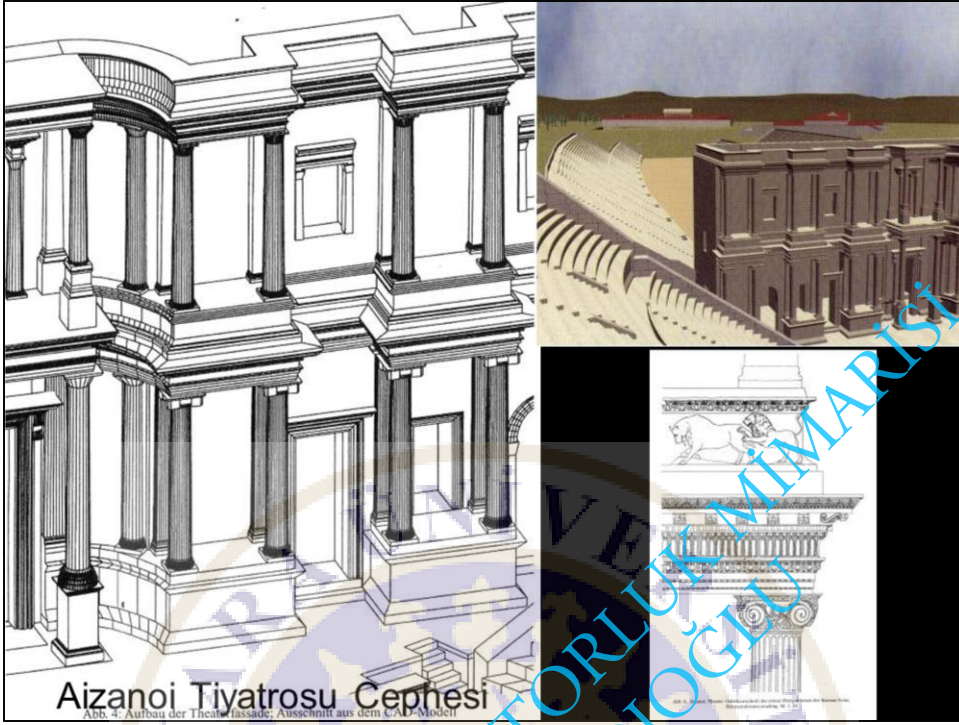

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

Aizanoi Tiyatrosu Sahne Binası Planı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Aizanoi Tiyatrosu Cephesi

Abb. 3: Aufbau der Theaterfassade; Ausschnitt aus dem CAD-Modell

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

AIZANOI, TİYATRO CEPHESİ

- Scaenae frons
- I. Evre :
Hadrian / Geç Hadrian -Erken Antoninler
Dönemi (125-150 n. Chr.)
- II. Evre:
- M.S. 2. yy'ın 2. yarısı

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

The logo of Ankara University is a circular emblem. It features a central sunburst or starburst design. The text "ANKARA ÜNİVERSİTESİ" is written around the top inner edge of the circle, and "1946" is written at the bottom. The logo is overlaid with a blue diagonal watermark that reads "KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ" and "Prof.Dr. Musa KADIOĞLU".

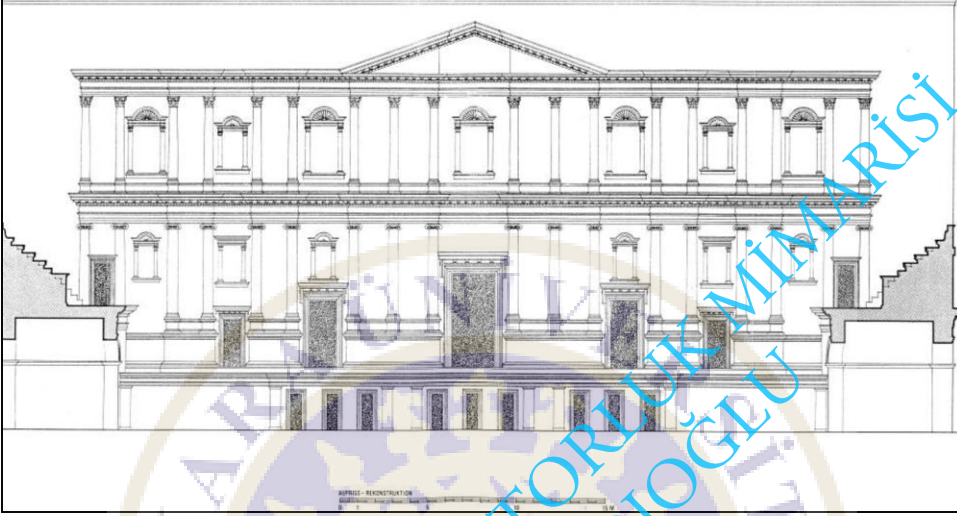

SELGE TİYATROSU
(Antoninler Dönemi - M.S. 2.
yy ortası)

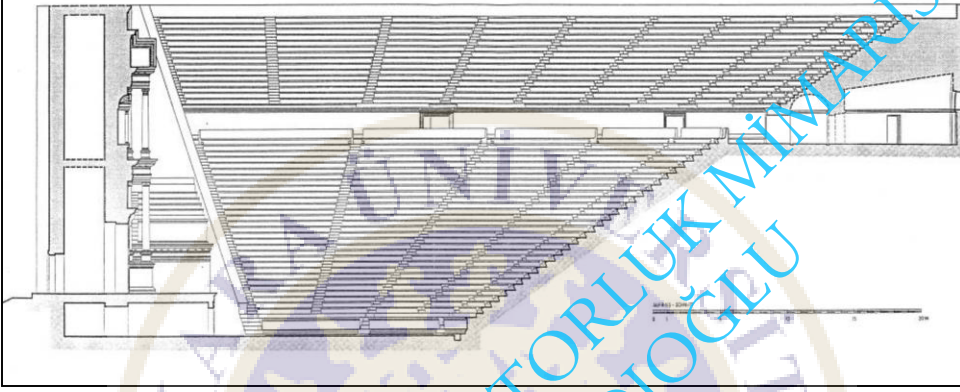
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

Selge Tiyatrosu, scaenae fronsu (Antoninler Dönemi - M.S. 2. yy ortası)

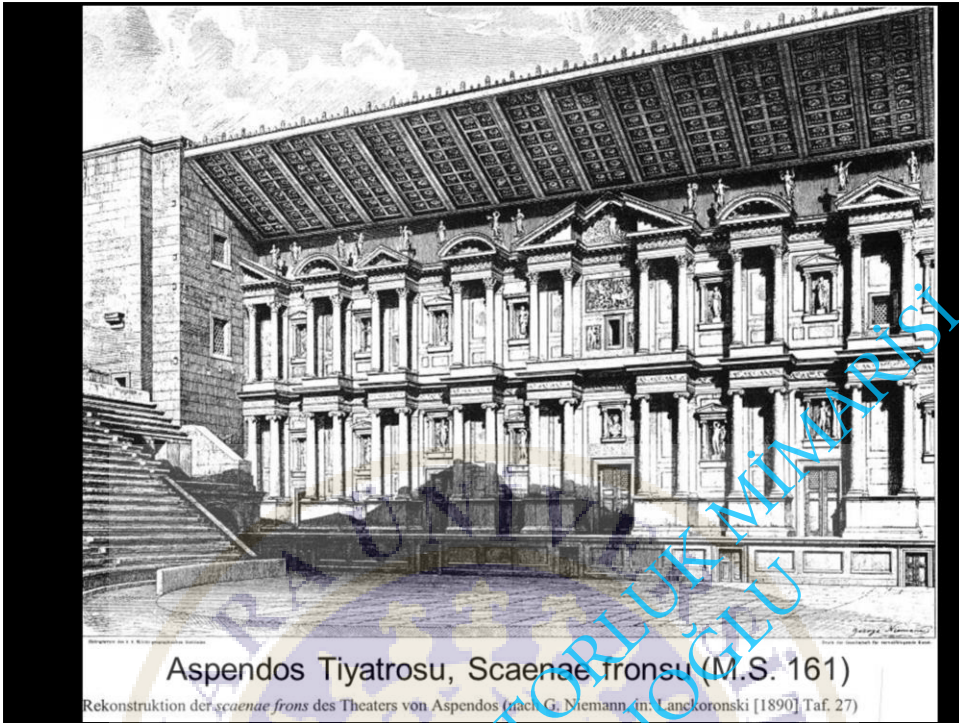

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

SELGE TİYATROSU
(Antoninler Dönemi - M.S. 2. yy ortası)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Aspendos Tiyatrosu, Scaenae fronsu (M.S. 161)

Rekonstruktion der *scaenae frons* des Theaters von Aspendos (nach G. Niemann, in: Lanckoronski [1890] Taf. 27)

ANKARA İMİT KADİRCİ ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Side Tiyatrosu (Antoninler Dönemi - M.S. 2. yy'ın ortası)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

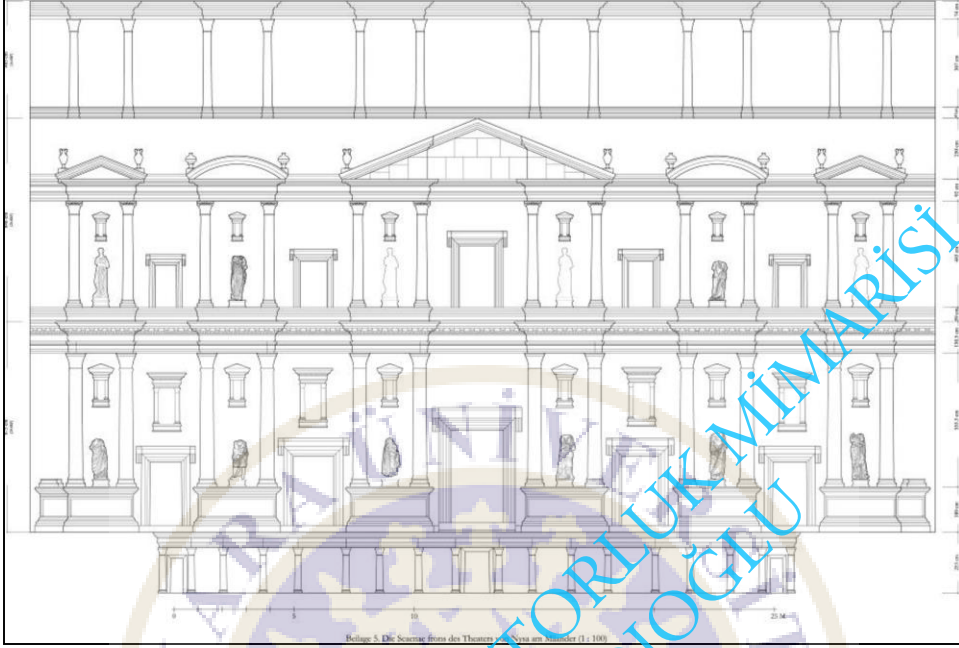
Side Tiyatrosu (Antoninler Dönemi - M.S. 2. yy'ın ortası)

Res. 209 - Tiyatronun kesiti (M. Beken).

ANKARA İMparatorluk Mimarlığı
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

NYSA TIYATROSU SCAENAE FRONSU (M.S. 180-200)

ANKARA İNŞAAT MÜHÜRÜ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

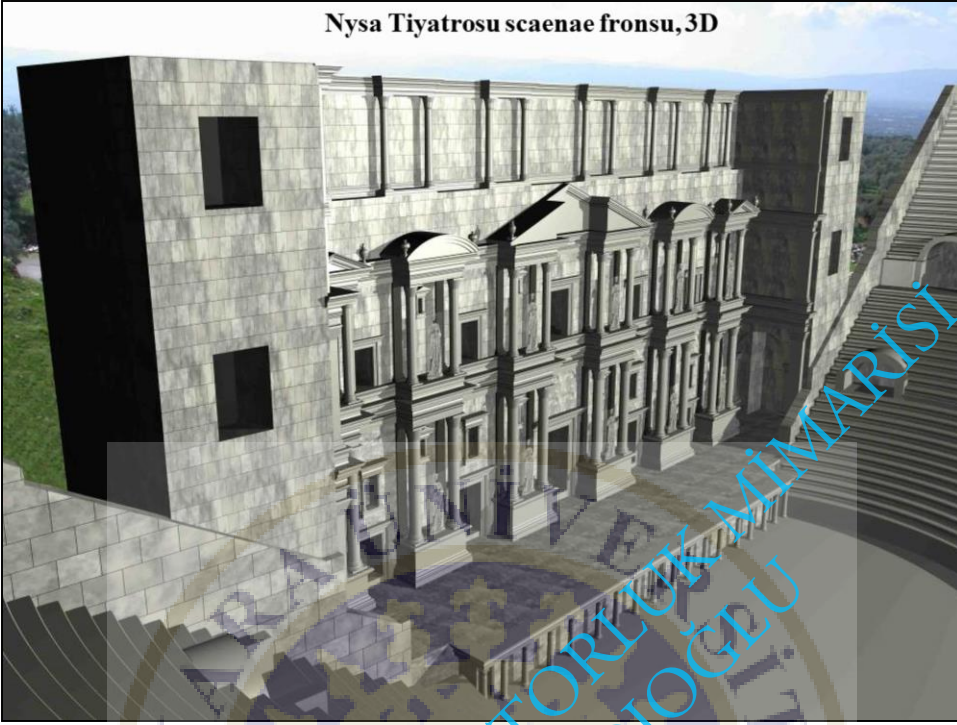
Beilage 6: Strömische Rekonstruktion der Scaenae frons des aeterni sacra via am Münster (1900)

ANKARA İMPARATORLUK ÜNİVERSİTESİ
 1946
 Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
 KLA 421 ROMA İMPARATORLUK İNİMİRİSİ

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

Nysa Tiyatrosu scaenae fronsu, 3D

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

...tiyatro heykel dekorasyonu

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

... podyum frizleri

ANKARA İNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

TİYATRO -
PODYUM FRİZİ I

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

KLA 421 ROMA IMPARATORLUK MIMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

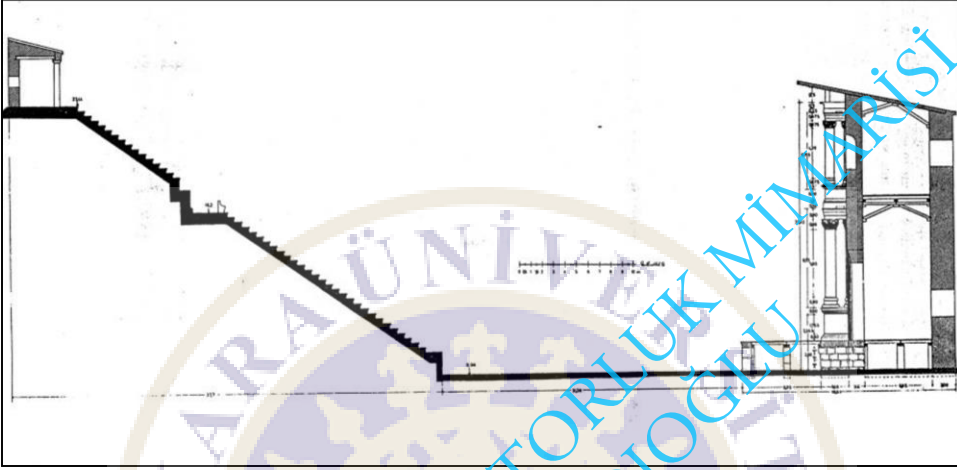

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

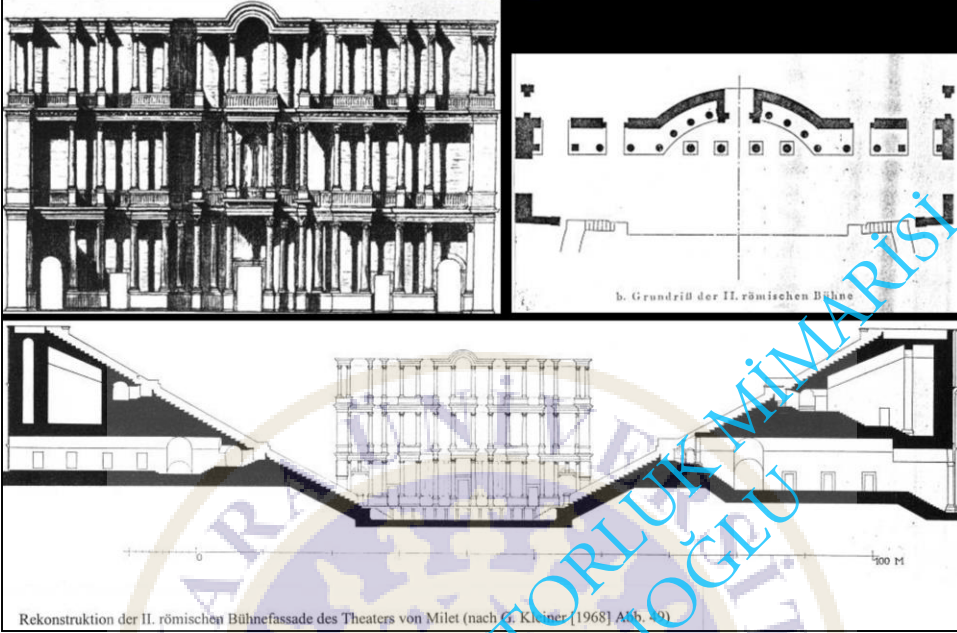

Myra Tiyatrosu, scaenae fronsu (M.S. 2. yy ortası - M.S. 3. yy. başı)

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

Miletos, Scaenae Frons II (M.S. 2. yy ortası / sonu / M.S. 3. yy'ın ilk çeyreği)

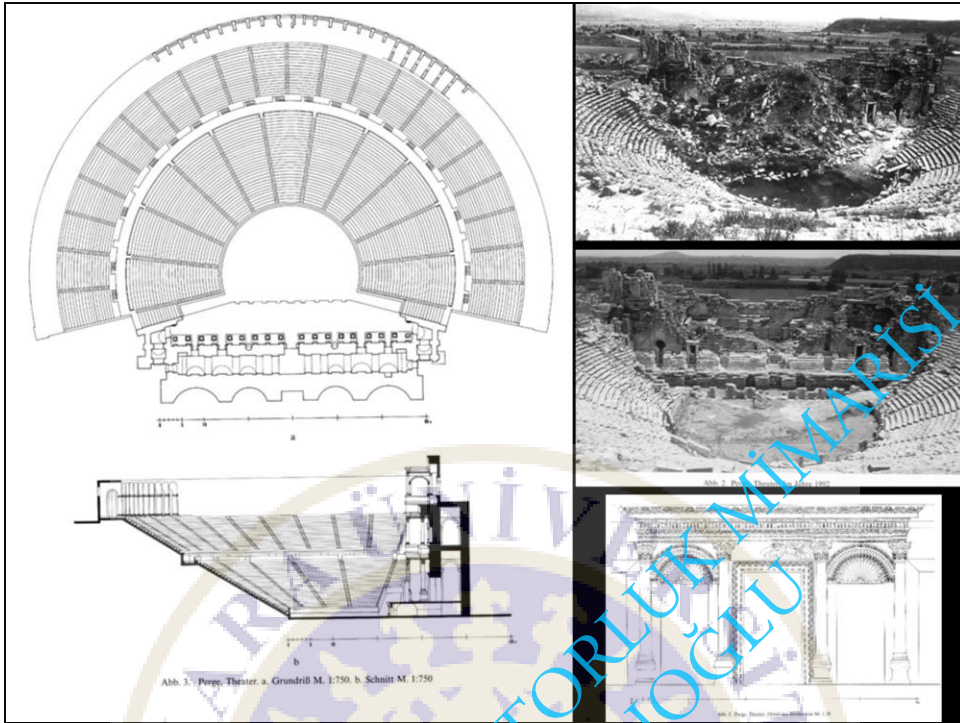

ANKARA İMİTARİTİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

PERGE TİYATROSU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

ANKARA İNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUĞU MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

PERGE TİYATROSU

I. Evre: Proskenion ve iki katlı scaenae fronsun inşası: Neron-Hadrian Dönemi (M.S. 71-120) ? / Geç Antonin - Erken Severuslar Dönemi (M.S. 169-211).

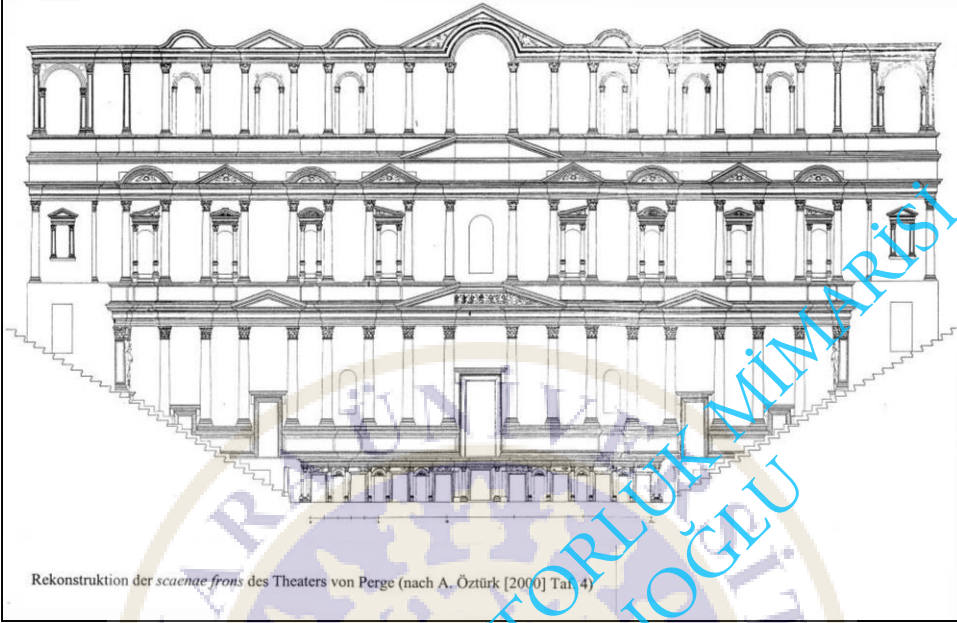
II. Evre: Proskenion ve üç katlı scaenae fronsun inşası: Erken-Geç Severuslar Dönemi (M.S. 215/220-225)

İmparator Tacitus Dönemi (275/267 n. Chr.) inçe işlerin devamı

Son yapı evresi: M.S. 450-475.

Perge Tiyatrosu, scaenae frons

ANKARA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Abb. 51. Wie Abb. 49. Thetis (in der südlichen Hälfte)

KLA 421 ROMA IMPARATORLUK MINIMUS
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946

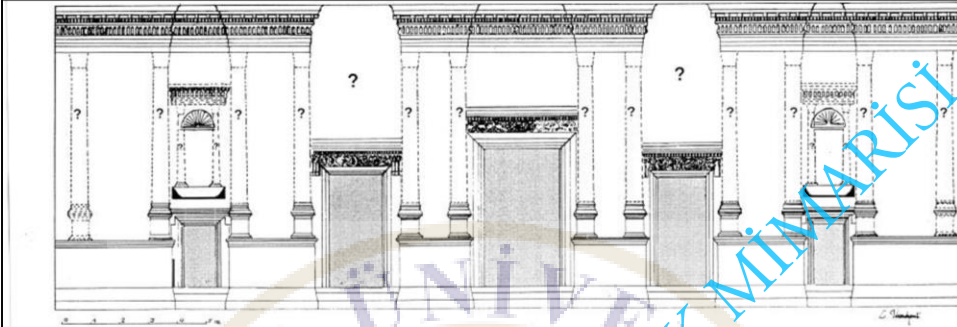
Abb. 57. Perge, Theater. Zweites Geschöß, Kentauromachiefries, Entführung der Hippodameia

Abb. 58. Perge, Theater. Drittes Geschöß, Gigantomachiefries, Dionysos

KLA 421 ROMA IMPARATORIUM ANKARA TESTI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

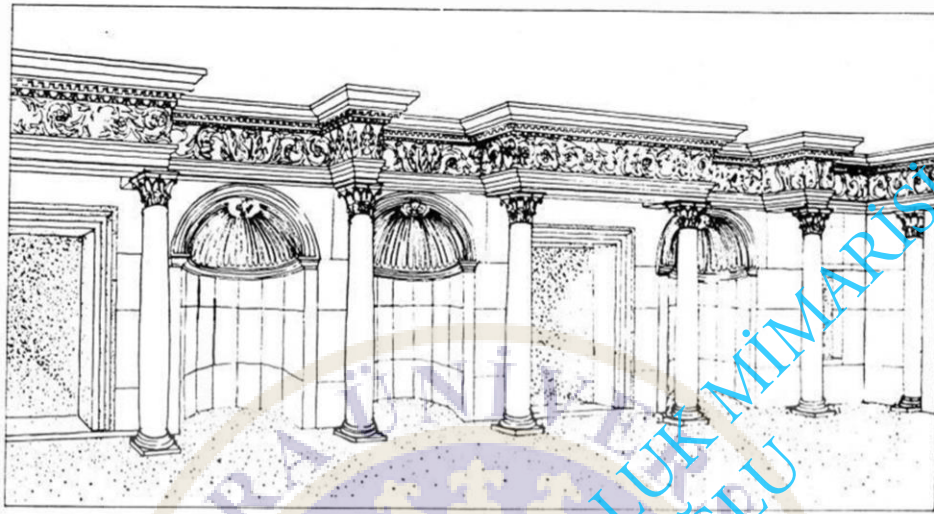
Sagalassos Tiyatrosu scaenae fronsu (M.S. 180-200)

Rekonstruktion der scaenae frons des Theaters von Sagalassos (nach L. Vandeput [1992] Abb. 3)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Hierapolis Tiyatrosu Proskenion'u (M.S. 206/207)

Rekonstruktion der Proskenionfassade des Theaters von Hierapolis (nach D. de Bernardi Ferrero [1966])

ANKARA İNŞAAT MİMARLIĞI
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARLIĞI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU
1946

Sardes Hamam-Gymnasium Kompleksi (M.S. 211/212)

DIE HERRSCHAFT DES SEPTIMIUS SEVERUS 247

KLA 421 ROMA IMPARATORUM
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

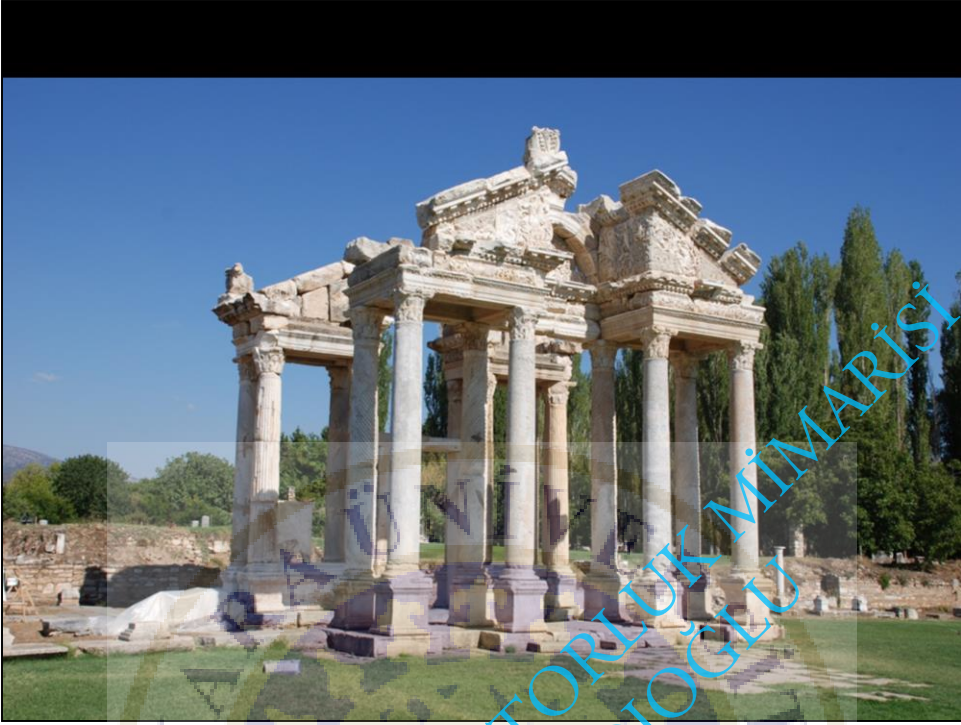
KLA 421 ROMA IMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU
1946

KLA 421 ROMA IMPARATORIUK MIMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOGLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

ANKARA İMparatorluk Mimarisi
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARİSİ
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof. Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA İMPARATORLUK MİMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOĞLU

KLA 421 ROMA IMPARATORIUK MIMARISI
Prof.Dr. Musa KADIOGLU

